

Correctievoorschrift HAVO

2024

tijdvak 1
dinsdag 7 mei
07.30 - 10.30 uur

Geschiedenis

Verwerken scores

Verwerk de scores van alle kandidaten in het online AWP-programma.

De scores moeten uiterlijk maandag 3 juni 2024 om 12.00 uur ingevuld zijn.

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 30, 31 en 32 van het Landsbesluit vwo-havo-vsbo d.d. 23-06-2008 (PB. 2008, no. 54).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van bovenvermelde artikelen van het Landsbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten

- scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
- 3.4 indien slechts een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd worden, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
 - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan een antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
 - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar een keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 6 Eenzelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij dient de fout of onvolkomenheid wel mede te delen aan het ETE. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen door het ETE rekening gehouden.
 - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
 - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer. Dit cijfer kan afgelezen worden uit omzettingstabellen die beschikbaar worden gesteld door het ETE na de bepaling van de definitieve cesuur.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen geschiedenis havo 2024 eerste tijdvak kunnen maximaal 62 scorepunten worden behaald. Het examen bestaat uit 30 vragen.

*Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:
Vakinhoudelijke argumenten moeten afkomstig zijn uit gezaghebbende, wetenschappelijke publicaties.*

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 Beoordelingsmodel

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Staatsinrichting

1 maximumscore 3

Kern van een juist antwoord:

De twee bestuurseenheden:

- Een Benedenwindse kolonie (Curaçao, Aruba, en Bonaire) / Curaçao en onderhorigheden (Aruba en Bonaire). 1
- een Bovenwindse kolonie (Sint Eustatius, Nederlands deel van Sint Maarten en Saba) / Sint Eustatius en onderhorigheden (Nederlands deel van Sint Maarten en Saba). 1
- Uitleg: Curaçao en Sint Eustatius kregen een directeur en een Raad van Politie die verantwoordelijk waren voor uitoefenen van het bestuur en de rechtspraak. 1
- Voor de overige ondergeschikte eilanden werd een commandeur benoemd. 1

Opmerking: Eerste bolletje: Alleen directeur noemen is voldoende.

2 maximumscore 3

Uit het antwoord moet blijken:

Staatsrechtelijke veranderingen: 1

- Nederland kreeg in 1848 een nieuwe grondwet waarin de macht van de koning aan banden gelegd werd en die van het parlement uitgebreid. 1
- Twee gevolgen grondwetswijziging: 1
 - Ministers waren voortaan verantwoordelijk voor het doen en laten van de leden van het Huis van Oranje. / De macht van de koning wordt beperkt.
 - De Staten Generaal ging het centrum van de macht vormen. (Mannen boven de 23 jaar kregen censuskiezrecht.)
- Verandering t.a.v. het kiesrecht: 1
 - De overige eilanden kregen in 1865 met de vorming van een soort van lokaal bestuur, zij het zeer beperkt, kiesrecht.
 - Dit gold *niet* voor Curaçao, omdat leden van de Koloniale Raad allemaal op Curaçao werden benoemd door de koning.

Opmerking: Bij het tweede bolletje moeten beide antwoorden juist zijn om het scorepunt toe te kennen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

3 maximumscore 3

Kern van een juist antwoord:

- Het zich achtergesteld voelen en het teveel mengen van Curaçao in zaken van Sint Maarten. 1
- Afscheiding (los van Curaçaobeweging en een eigen Raad van de Bovenwinden.) 1
- Sint Eustatius en Saba waren tegen en zo verzandde de 'los van Curaçaobeweging.' 1

4 maximumscore 2

- 1936: Invoering van een beperkt kiesrecht (censuskiesrecht). 1
- 1948: Invoering van het algemeen mannen- en vrouwenkiesrecht. 1

5 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord:

- Gestimuleerd: Door het feit dat het verlangen van de afzonderlijke eilanden naar meer zelfbestuur ingewilligd werd. / Het bestuur werd gedecentraliseerd. 1
- Gefrustreerd: Door het feit dat: 1
 - (keuze uit één van de onderstaande antwoorden)
 - eilandsbesturen bleven ondergeschikt aan het landsbestuur.
 - het niet duidelijk was welke zaken wel en welke *niet* door de eilandsbesturen geregeld zouden worden.
 - de eilandsbegroting goedgekeurd moest worden door de landsregering.

6 maximumscore 1

Een juist antwoord bestaat uit drie van onderstaande kenmerken:

- de burgers kunnen via de volksvertegenwoordiging invloed uitoefenen op het functioneren van de overheid.
- Er zijn vrije en eerlijke verkiezingen.
- Alle burgers hebben gelijke rechten.
- Burgers en overheid moeten zich aan de wetten houden.
- Er is sprake van een machtscheiding (de trias politica).
- Inperking van de macht van de overheid door grondrechten en door internationale verdragen. Een voorbeeld zoals vrijheid van meningsuiting en/of persvrijheid volstaat.

Opmerking: Alle drie de kenmerken moeten genoemd worden om het scorepunt toe te kennen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

7 maximumscore 2

Uitspraak	Klassiek	Sociaal
Het is de overheid verboden om inbreuk te doen in de invloedvrije sfeer van de burger.	X	
Een taak van de overheid is het zorgdragen voor gelijkwaardige ontplooiingskansen van alle burgers.		X
Het is een plicht van de overheid om zorg te dragen voor voorwaarden die de ontplooiing van de mens tot doel hebben.		X

<i>indien 3 juist</i>	2
<i>indien twee juist</i>	1
<i>indien minder dan 2 juist</i>	0

8 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden, twee van de volgende voor elk 1 punt:

- kritische vragen stellen
- fouten aan de kaak stellen
- voorstellen doen om zaken anders aan te pakken
- indienen van amendementen

Andere antwoorden ter beoordeling van de examinerator.

9 C

10 maximumscore 4

- **C** 1
- Uit het Huis van Afgevaardigden en de Senaat. 1
- Kern van een juiste uitleg:
De president wordt indirect door het volk gekozen voor een vaste ambtsperiode en heeft daardoor een eigen mandaat ontvangen van het volk. / De president heeft een mandaat van het volk. 1
De ministers zijn medewerkers van de president en worden door hem uitgezocht en zijn slechts aan hem verantwoording schuldig. / Ministers worden benoemd en ontslagen door de president. 1

Opmerking: Bij het tweede bolletje moeten beide organen genoemd worden om het scorepunt toe te kennen.

11 maximumscore 1

Kern van een juist antwoord:

(Zijn streven werd toen) om langs politieke weg een grotere zelfstandigheid en een gelijkstelling van Aruba met Curaçao te bereiken. / Aruba wilde gelijke zetelaantallen als Curaçao in de Staten.

12 C

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 1

Kern van een juist antwoord:

In dat jaar werd er afgesproken dat Curaçao en Sint Maarten een aparte status / autonomie binnen het Koninkrijk zouden krijgen.

14 maximumscore 3

- Het blijven strijden voor de ontwikkeling van de Nederlandse Antillen. 1

Twee van de onderstaande punten:

- Het streven naar het verkrijgen van meer zelfstandigheid voor de Nederlandse Antillen en 1
- algemeen kiesrecht voor zijn burgers. / 1
de emancipatie van de Afro-Curaçaoënaars.

15 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord:

- Door het bestaan van twee bestuursniveaus was er sprake van dubbele taken die vervuld moesten worden. Dit kostte veel geld en was inefficiënt. 1
- Nederland moest financieel bijspringen. In ruil daarvoor verlangde Nederland meer toezicht en dat ging ten koste van de bestuurlijke autonomie van de Nederlandse Antillen. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Oorlog en vrede

16 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

- (Volgens Wilhelm II had Duitsland een grote vloot nodig) om de status te krijgen waar het recht op had / om ook koloniën te verwerven / om een echte grootmacht te zijn. 1
- Dit vormde een bedreiging voor Groot-Brittannië en haar kolonies, (omdat voor de handhaving van het Britse Imperium de Britse vloot de sterkste / de grootste ter wereld moest zijn). 1

17 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken:

- Het doel van bondgenootschappen was om elkaar te ondersteunen en te verdedigen in het geval van een gewapende aanval. 1
- Toen Oostenrijk-Hongarije in 1914 Servië aanviel, kwam Rusland tussenbeide om Servië te steunen. Dit leidde tot de mobilisatie van de legers binnen het bondgenootschap, waardoor de oorlog snel escaleerde. Deze kettingreactie maakte binnen twee weken van een lokaal vuurtje een wereldbrand. 1

18 maximumscore 2

- Omdat de vijf permanente landen het vetorecht hebben. Zodra bijvoorbeeld de Veiligheidsraad iets wil besluiten wat tegen de belangen van een van de grote landen ingaat, spreken zij dat veto uit. / Er vinden ondanks de VN nog steeds oorlogen plaats. 1
- B.v. Rusland: de bloedige oorlog in Syrië (2013), Oekraïne (2022) 1

19 maximumscore 1

Eén van de onderstaande antwoorden:

- De bolsjewieken zagen zich als de revolutionaire voorhoede / de enige groep die de heilstaat voor de arbeiders en boeren (de meerderheid van de bevolking) kon verwezenlijken.

20 maximumscore 1

Het gaat om een totale oorlog. (De toepassing van grootschalige luchtbombardementen waarvan de gehele burgerbevolking het slachtoffer kan worden).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

21 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat:

- Volgens Hitler behoren de Duitsers tot het Arische ras, het beste ras. (Alle andere rassen waren daaraan inferieur (minderwaardig)). 1
- (Tijdens de Olympische Spelen van 1936 te Berlijn behaalden de Duitse atleten 101 medailles waarvan 38 van goud.) Duitsland eindigde vóór de Verenigde Staten en Italië. Dit resultaat paste in het straatje van Hitler, want volgens hem kon hij op deze manier de superioriteit van de Duitse atleten (het Arische ras) tonen. 1

22 maximumscore 2

- (De uitspraak is van) Winston Churchill van Groot-Brittannië. 1
- (Het verwijst naar) De aanval waarbij Duitsland probeerde met bombardementen de Britten zover te krijgen dat zij de strijd opgaven. 1

Opmerking: Bij het eerste bolletje moeten beide namen juist genoemd worden om het scorepunt toe te kennen.

23 maximumscore 3

Kern van een juist antwoord is:

- Het strijdplan van de Duitse legerleiding was gericht op het voorkomen van een tweefrontenoorlog. 1
- Toen Duitsland Rusland binnenviel was de oorlog tegen de Engelsen nog aan de gang. 1
- Het gevolg hiervan was dat Duitsland toch aan twee fronten moest strijden. 1

24 maximumscore 2

- Een van de volgende antwoorden wordt als juist gerekend: 1
 - Russische klimaat (winter)
 - Winter
 - Kou
- Te noemen aspecten: 1
 - Pantserwagens werden door de sneeuw en ijs tegengehouden.
 - Oorlogsvliegtuigen werden door de sneeuw tegengehouden.

Opmerking: beide aspecten moeten juist zijn voor de toekenning van het scorepunt.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

25 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord, twee van de volgende, voor elk 1 punt:

- Okinawa zou als springplank moeten dienen voor een invasie van Japan. / Onderdeel van islandhopping om dichterbij te komen.
- Controle van het eiland zou betekenen dat de Japanners afgesneden waren van grondstoffen die vanuit het zuiden aangevoerd werden.
- Door Okinawa te veroveren kwam Japan dichterbij de reikwijdte van de bombardementsvliegtuigen van de Geallieerden.

26 maximumscore 2

- De maatregelen: 1
 - Opstellen van luchtafweer.
 - Geschutopstellingen op strategische plaatsen.
 - Afsluiten van de Annabaai met een net van staaldraad.
 - De olieraffinaderij beschermen/brandstofbron beschermen.
- De aanwezigheid van de olieraffinaderij die voor een belangrijk aandeel van de brandstofbehoeften zorgde. 1

Opmerking:

Bij het eerste bolletje van het antwoord moeten alle drie verdedigingsmaatregelen worden genoemd voor de toekenning van het scorepunt.

Bij het tweede bolletje moet het laatste gedeelte van het antwoord ook vermeld worden voor de toekenning van het scorepunt.

27 maximumscore 2

- Slachtoffers waren: Bemanningsleden van olietankers. 1
- Uitleg hoe zij gedood werden: Vele olietankers met Antilliaanse bemanningsleden werden (door Duitse duikboten) tot zinken gebracht. 1

28 maximumscore 2

De juiste volgorde is:

d, b, a, e, c.

Opmerking: Indien u in de aangegeven volgorde één letter schrapt waardoor er dan een juiste volgorde van vier letters overblijft, 1 punt toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

29 maximumscore 3

Uit het antwoord moet blijken:

- Economische reden: Het sneller helpen herstellen van de zwaar vernielde economie van de Europese landen door de Tweede Wereldoorlog. / Snel herstel economie van Europa. / Weer handel kunnen drijven met Europa. 1
- Politieke reden: Door de Marshallhulp wilden de Verenigde Staten het communisme bestrijden en een buffer vormen tegen het communisme. / De verspreiding van het communisme tegenhouden (containment). 1
- Stalin vond dat het Marshallplan een aanval van het Amerikaans imperialisme op het communisme en de Sovjet-Unie was. / Marshallplan was een aanval op het communisme. / Marshallplan was het bestrijden van communisme. 1

30 maximumscore 3

- Hongarije en Tsjecho-Slowakije 1

Opmerking: beide landen moeten genoemd worden voor de toekenning van het scorepunt.

Kern van een juist antwoord:

- Beide landen wilden zichzelf neutraal maken, los van het Sovjetblok. 1
- In beide landen mislukte die poging. 1